

יוראל משה

פרשת שמיני ה

קובץ מאמרים ושיחות, בעניני הפרשה וזמני המועדים, מכנש"ק רבי יוראל משה פינטו שליט"א בן ארמו"ד רבינו יאשיהו פינטו שליט"א ראב"ד מרוקו. דברי תורה חידושים וכיאוורים, אוצר מאמרים מזהירים, לגלות בעניני הפרשה והזמנים, כפרד"ס התורה כלולים, מגלה צפונות ונעלמים, מכל פסוקי הפרשיות ועניני הזמנים. • שמיני תשפ"א

בהקמת המשכן נתקדש חלק הטבע שבעולם..... 4

המטמא את עצמו בעולם הזה הקב"ה מטמא אותו בשמים, ואף על פי כן כיכולתו לעשות תשובה ולהיטהר..... 3

נדב ואביהוא מתו מחמת שהשינו את שער החמישים..... 1

”וַתֵּצֵא אֱשׁ מִלְפָּנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמָתוּ לְפָנֵי ה'”

נדב ואביהוא מתו מחמת שהשינו את שער החמישים

הקדושות של שני מאורות גדולים נדב ואביהוא בניו המובחרים של אהרן הכהן, שבקרבתם לפני ה' לעבוד את עבודת הקודש יצאו שני חוטי אש מקודש הקודשים, ונפרדו חוטי האש לארבע, ונכנסו שנים מהם בחוטמו של כל אחד ושרפה את נשמותיהם.

ורש"י הקדוש בפירושו (י) הביא ממדרש (ויק"ר יב) כי הטעם מדוע כילה ה' בקדושו והרגם, הוא מפני שנדב ואביהוא נכנסו אל מקדש ה' לעבוד את עבודת הקודש כאשר הם שתויי יין. והמתבונן בדמותם של שני הקדושים האלו יתמה כי דבר זה אינו מציאותי כלל, שהרי נדב ואביהוא לא היו אנשים פוחזים הנוטים ללכת אחר תאוות ליבם, אלא הם היו פרושים מכל דבר שיש בו שמץ של הנאה ושייכות לעולם הזה והיו קדושים

מתוך מכתב הברכה בפתיחת הספר יוראל משה מרבינו הארמו"ד רבי יאשיהו פינטו שליט"א

נהגו אבותינו ורבותינו בשבתית שבין חג הפסח לחג השביעות, ללמוד "פרקי אבות". ומיד אחרי קריאת "תתקבל" שבתפלות מוסף, מתחילים ללמוד כל שבת פרק אחד ואחרי כן אומרים "אין כאלוקינו".

והנה מנהג זה מובא ברבי דוד אבודרהם (עמוד רמה), דנהגין בספרד לקרות במסכת אבות בשבתות שבין פסח לשביעות, בכל שבת פרק אחד, לפי שהם ימים מעיים למתן תורה, ולכן נמנה אצטני אלו הימים, כמו האותב שממתין לביאת אדוני מן הדרך ומונה הימים והלילות עד שיבוא.

ורוב עניני המסכתא הם זורזו על קריאת התורה והמצות. והביא שם עוד טעם לזה, לפי שהזמן הוא זמן האביב המזבחר בכל השנה, והאדם לזוט אחר התאוות וההטאות, לכן כדי לשבור את היצר קוראין את המסכת הזאת שמבטלת התאוות, ולומדים המוסרים המביאים לפרישות הנפש ושברוניה, ולתקן המידות לחיותם הולכים אל קו המותר, ולשוב בתשובה שלמה כדי שנוכה לקבלת התורה בקדושה ובטהרה, ע"כ.

וכסוינו אך מור זקני זצוק"ל, היה מורו את הנבדים לומר בבית המדרש משניות ולשנן אתם. ואותו משניות ששנינו בפרקי אבות בימי הילדות, הלכו איתנו ברגעים קשים שהיינו צריכים את הכח של פרקי אבות, לשלוט ולעצור את הצער והכאב ואת החץ העצמי, להוציא את האמת לשעתי, ולדעת להבליג ולהמתין שהקב"ה ינהל את עולמו.

בפרשת שמיני מספרת התורה הקדושה על היום הקדוש בו השרה הקב"ה את שכינתו על משכן העדות אותו בנו בני ישראל לשמו. ובאותו היום שמחה גדולה הייתה לפני הקב"ה, ואמרו בגמרא במסכת מגילה (י:) כי שמחתו של הקב"ה באותו היום הייתה כשמחה שהייתה לפניו ביום בו ברא את השמים ואת הארץ.

וגם בני ישראל פיהם נתמלא שחוק ולשונם רינה, כי בהשראת השכינה עליהם נודע לכל באי עולם כי הסיר ה' מהם את חרפת עון העגל. ואז אמרו בגוים כי הגדיל ה' לעשות עם בני ישראל והשרה שכינתו עליהם, ושוב שש ה' על בני ישראל להטיב עמהם ולהרבותם.

אולם באותו יום קדוש גם גזו הקב"ה את נשמותיהם

לה, וכיצד זה יתכן שביום בו יתמנו להיות כהני ה' יתבסמו ביין וכך יכנסו אל בית ה'.

חטא העגל מנע ממשנה רבינו את שער החמישים

וכדי ליישב מדרש פליאה זה נראה להתבונן במה שגילו לנו חז"ל אודות שערי הבינה והשכל שברא הקב"ה בעולמו. כי הנה אמרו חז"ל במסכת ראש השנה (כא:): ובמסכת נדרים (לה.) "חמשים שערי בינה נבראו בעולם, וכולם נתנו למשה חסר אחת שנאמר וַתַּחֲסְרֵהוּ מֶעֶט מֵאֱלֹהִים".

ובליקוטי תורה (ואתחנן) נכתב מרבינו האר"י הקדוש בעניין זה כי משה רבינו זכה לאותם חמישים שערי בינה מיד לאחר מתן תורה, באותם ארבעים יום בהם היה בשמיים כדי ללמוד את התורה הקדושה מפי הקב"ה. וכאשר השחיתו בני ישראל ועשו את העגל בסוף אותם הארבעים יום, נטל הקב"ה ממשנה רבינו את כח ידיעת השער החמישים.

וזה הוא פירוש דברי ה' אל משה באותו העת "לך רד כי שחת עמך" (שמות לב ז), שאמר הקב"ה אל משה כי עליו לירד מ-"לך" העולה במספר חמישים כי לא יזכה להשגת שער החמישים אחר חטא ישראל, אלא יהיה בכח השכלתו של משה להשיג רק מ"ט שערי בינה.

משה רבנו זכה במותו לשער החמישים

ועוד הוסיף רבינו האר"י הקדוש כי לא לעולם החסיר הקב"ה ממשנה את השגת שער החמישים, אלא ביום מותו זכה משה שוב בהשגת

שער החמישים. וזה הוא שנאמר בפסוק המתאר את עליית משה אל ההר בו נאסף אל עמיו "וַיַּעַל מֹשֶׁה מֵעֲרַבַת מוֹאָב אֶל הַר נֹבוֹ", כי תיבת "נבו" רומזת על ג-בו, כלומר שביום מותו זכה משה לעלות ולהשיג גם את שער החמישים לו זכה במתן תורה ונלקח ממנו בחטא העגל.

והשל"ה הקדוש (פרשת ואתחנן) הביא את דבריו של האר"י הקדוש, וכתב להוסיף בהם כי היות ובגמרא דרשו כי מתיבת "מֵאֱלֹהִים" שנאמר בפסוק וַתַּחֲסְרֵהוּ מֶעֶט מֵאֱלֹהִים (תהילים ח,ו) נרמז שנחסר ממשנה השגת שער החמישים, ניתן להביא ראיה לדברי האר"י הקדוש שכתב שקודם שנחסר ממשנה שער זה זכה לו משה במתן תורה מפסוקי התורה שנאמרו במעמד הר סיני, שאחרי ששובו כל ישראל לאוהלים נאמר על משה "וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים" (שמות יט, א) הרי שלא היה חסר מאותה השגה, ולא היה דבר חסר מידיעתו בשעת מתן תורה.

ונראה להוסיף על זה, כי דברי האר"י הקדוש שבשעת מיתת משה זכה שוב להשגת שער החמישים נרמזו בראשיתה של פרשת וזאת הברכה, שנאמר "וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי מוֹתוֹ" (דברים לג, א), הרי שבמותו זכה משה שוב להיקרא איש האלוקים ולא נחסר ממנו אותו מעט.

עומק השבח הנאמר בפטירת משה "לא כהתה עיניו"

ועוד נראה, כי דבר זה נרמז עוד בפסוקיה האחרונים של תורתנו הקדושה כאשר תיארה התורה את מעלת משה רבינו בעת פטירתו

"וּמֹשֶׁה בֶן מֵאָה וָעֶשְׂרִים שָׁנָה בָּמָוֶתוֹ לֹא כָהֲתָה עֵינָיו" (דברים לד, ז), ולכאורה שבח זה אינו מובן שהרי אישים רבים זכו ללכת לבית עולמם כאשר הם אינם לוקים בראייתם אלא הם רואים בצורה צלולה וברורה.

אלא תתפרש המעלה הזאת שנאמרה במשה על פי מה שכתב השל"ה הקדוש במקום אחר (מסכת שבועות), שם כתב השל"ה הקדוש לתמוה כי מצינו בדברי חז"ל סתירה שפעמים אמרו שיש מ"ט פנים לתורה, ופעמים אחרות מצינו בדבריהם שאמרו כי יש שבעים פנים לתורה. וכתב השל"ה הקדוש לענות על התמיה כי כל בן אנוש יכול להשיג את מ"ט הפנים של התורה הקדושה, אולם שבעים פניה של התורה הם נפלאים ורחוקים מהשגת בני האדם, כי אותם הפירושים הם שער החמישים לו זכו מעטים מהקדושים אשר בארץ. ועל פי דבריו הקדושים של השל"ה יובן השבח בו נשתבח משה רבינו במותו "לא כהתה עיניו" כי זכה משה במותו להשיג את ע' (שבעים) הפנים של התורה שהם חלק שער החמישים שנחסר ממנו בימי חיותו.

שער החמישים השגת ראיית פני ה'

ומה שלא זכה משה רבינו להשיג את שער החמישים בימי חייו, הוא משום שמגדל קדושת אותו השער קשה לאדם החי להשיגו. וזה הוא בכלל מה שאמר הקב"ה "כִּי לֹא יִדְאֲנִי הָאָדָם וְחַי" (שמות לג, כ) כפי שכתב רבינו חננאל (ראש השנה כא:): כי שער החמישים הוא ידיעת הקב"ה בגילוי ללא כל הסתרה. ואם יזכה האדם להשיג בידיעתו את האור הגדול הזה הרי שתצא נשמתו

ותדבק בשכינה, כמו שאמרו בגמרא במסכת חגיגה (יד:) כי בן עזאי הציץ ומת מגודל קדושת המחזה שניגלה לעיניו. ולכן זכה משה להשגת שער החמישיים רק במותו.

ועל פי הדברים הנזכרים ניתן יהיה להאיר באור חדש את דברי המדרש כי נדב ואביהוא נכנסו למקדש לעבוד את עבודת הקדוש כאשר הם שתויי יין, וכן ניתן יהיה להבין מדוע פסק עליהם המלך החפץ בחיים מיתה.

“שתויי יין” השגת שבעים פנים לתורה

כי הנה מצינו בכמה מקומות שרבותינו המשילו את תורת הסוד שהוסתרה מיושבי תבל ליין,

ויש לומר טעם בזה כי יין עולה במספר שבעים, וכפי שהבאנו שער החמישים שנחסר מידיעת בני האדם הוא פירושי התורה שבין מ”ט פנים לשבעים פנים שהם סוד ה’ הניתן רק ליראיו וליודעי שמו, ולכן תורת הסוד נמשלה ליין העולה במספר שבעים. וזאת היא כוונת דברי המדרש שנדב ואביהוא נכנסו למקדש שתויי יין, היינו שזכו בהשגתם להשיג את שער החמישיים.

ובזה יובן מה שאמרה התורה הקדושה כי נדב ואביהוא מתו “בְּקִרְבָּתָם לִפְנֵי ה’” (ויקרא טז,א) שהתקרבו לידעת ה’ שהוא שער החמישיים, כשם שהתקרב משה במתן תורה כפי שנאמר על משה

באותה השעה “ומשה עלה אל האֱלֹהִים” (שמות יט,ג).

ומה שמתו נדב ואביהוא דווקא בזמן התקדש המשכן ולא קודם, הוא משום שחטא העגל מנע מבני העולם להשיג את ידיעת שער החמישיים, כפי שביאר האר”י הקדוש שאף ממשה נלקחה ידיעת השער הזה כשחטאו ישראל בעגל. אולם בשעת השראת השכינה על המשכן נתכפר לבני ישראל חטא העגל ושרתה עליהם השכינה, ולכן באותה השעה יכלו נדב ואביהוא בכח צדקתם להשיג את שער החמישיים, ומחמת הקירבה הרבה שנתקרבו לקודש מתו בבחינת “כי לא יראני האדם וחי”.

“וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם וְנִטְמַתֶּם בָּם”

המטמא את עצמו בעולם הזה הקב”ה מטמא אותו בשמים,

ואף על פי כן ביכולתו לעשות תשובה ולהיטהר

התיבות האלו הביא את דברי הגמרא במסכת יומא (ל”ט), שדרשה בפסוק זה כלל גדול בעבודת ה’ ובשמירת המצוות, ודרשת הגמרא היא כי מי שאינו נזהר מלעבור כל עבירה, אלא אומר לעצמו אעבור עבירה קלה בלבד, ואזהר שלא לחרוג ולעשות יותר ממנה, הרי מן השמים לא ישמרו אותו, ויניחו לו לעבור עבירה שחומרתה רבה היא עד למאוד. ועוד דרשה הגמרא כי המטמא את עצמו למטה בעולם הזה, מטמאים אותו למעלה בעולם הבא.

ודברי הגמרא הללו, שמי שאינו מתבדל מהדברים האסורים ומטמא עצמו בעולם הזה, ירחיקו

קדושתם. אולם בלשון בו אמרה התורה את הדבר הזה נמצאה כפילות, שלכאורה אין כל צורך בה. שלשון התורה הקדושה היא: “וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם, וְנִטְמַתֶּם בָּם” (ויקרא יא, מג), ואחרי שהזהירה התורה שלא להטמאות, בתיבות “וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם”, מדוע הוסיפה התורה לומר “וְנִטְמַתֶּם בָּם”, שיהיו טמאים, הרי הדבר מובן מאליו שהעובר על הזהרת התורה ומטמא עצמו הוא יהיה טמא.

המרשיע הרבה הקב”ה אינו מאפשר לו לעשות תשובה

ורש”י הקדוש במשלח ידו על

בסופה של פרשת שמיני אמרה התורה הקדושה את שמותיהם של בעלי החיים שנאסרו באכילה על בני ישראל, וביארה התורה הקדושה מה הם סימני הטהרה שצריכים להמצאות בבעל חי, כדי שיהיה מותר באכילה לבני קל חי.

ובין פירוט הדינים האלו אמרה התורה הקדושה את הטעם מדוע נאסרו אותם בעלי חיים באכילה לעם קדוש, כי היות והם טמאים, האוכל אותם גם הוא נטמא, שהרי המזון שאוכל האדם נעשה חלק מבשרו ודמו, ומכיון שבני ישראל נתקדשו בקדושתו של הקב”ה, אם יאכלו ממיני החיות הטמאות גם הם ייעשו טמאים ויפסידו את

ה' ממחיצתו בעולם הבא ויטמא אותו, יתפרשו על פי דברי הרמב"ם בהלכות תשובה (ו, ג), שכתב כי אם יחטא האדם חטא גדול מנשוא, או שיחטא חטאים רבים, אז ינעלו דלתי עשית תשובה בפניו, ומן השמים יסובבו שלא יבא לידי עשית תשובה וחרטה על מעשיו, וזה כדי שיסיים את חייו בעודו עומד במרדו, ויעלה אל השמים כשהוא רשע, ושם יביאו אלוקים במשפט על חטאו.

וכתב הרמב"ם שכדבר הזה מצינו במפורש בתורה אצל פרעה, שכיון שהרשיע הרבה והתחכם להרע לבני ישראל בחומר ובלבנים ובעבודה קשה, הכביד הקב"ה את ליבו ולא הניח לו לעשות תשובה, אלא פרעה היה רואה את יד ה' המכה בו ובעמו, ועם כל זה נותר בכפירתו בה' ובסירובו לשלח את ישראל. וזה לא היה ממחשבות ליבו שלו, אלא הקב"ה הקשה את ליבו שלא לשלח את ישראל, ועל ידי זה נתרבה עונשו.

ההעולם הזה נברא באות ה' כי ישנו פתח פתוח לאיש החוטא לחזור בתשובה

ועל פי הדברים האלו נוכל לפרש את מה שנראה כפילות בפסוק שבפרשתנו: "ולא תטמאו בהם, ונטמתם בהם". כי הנה בגמרא במסכת מנחות (כ"ט): דרשו חז"ל מהפסוק שנאמר בנבואת הנביא ישעיה (כ"ו, ד): "כי ביה יהוה צור עולמים" כי הקב"ה ברא את שני העולמות - עולם הזה ועולם הבא באותיות: י' וה', העולם הבא נברא באות י', והעולם הזה נברא באות ה'. ועוד הוכיחה הגמרא שהעולם הזה נברא באות ה', מהפסוק שנאמר

בבריא: "אלה תולדות השמים והארץ בהברא" (בראשית ב, ד), ודרשה הגמרא מתיבת "בהבראם" "אל תקרי בהבראם אלא בה' בראם". ועוד אמרה שם הגמרא כי העולם הזה נברא באות ה', כי תכונתו של העולם הוא כצורתה של האות ה'. כי האות ה' תחתיה פתוחה לרווחה, והוא רמז כי כל הרוצה לצאת מהדרך בה רוצה הקב"ה שילכו בני האדם בעודם בעולם הזה, יכול הוא לצאת בנקל ולאבד מן העולם. והוסיפה הגמרא כי מלבד חלקה התחתון של האות ה' שהיא פתוחה, ישנו עוד פתח באות ה', בצידה וזה כדי לרמז שאפילו שיצא האדם לתרבות רעה מהפתח התחתון שבאות ה', יכול הוא לשוב בתשובה ולתקן מעשיו דרך הפתח הנוסף, שנמצא בצידה של האות ה'.

והרי לנו מזה כי באות ה' נרמז כוחה של התשובה. שכל זמן שהנשמה בקרבו של האדם, והוא חי בעולם הזה, יכול הוא לתקן את מעשיו. אולם משמת, הרי שוב אינו יכול לתקן את אשר קילקל.

הקב"ה מזהיר את האדם בחטאו הראשון שלא לשוב ולחטוא פעם נוספת

ובזה נפרש את הכפילות שנכתבה בפרשתנו: "ולא תטמאו בהם, ונטמתם בהם", כי בתחילה כשהאדם חטא מעט מזעיר בלבד, ולא הרשיע הרבה, עדיין יכול הוא לעשות תשובה ולשוב לאלוקיו, כי ימינו של הקב"ה פשוטה לקבל שבים. ולכן קורא הקב"ה לבני ישראל, מיד אחר חטאם ואומר להם "לא תטמאו", שלא ימשיכו לטמאות את עצמם, כי עדיין יש תקווה לאחרייתם אם יחזרו

בתשובה, ולזה מרמזת האות ה' שבתובה הסמוכה לזה "בהם". אולם אם ימשיכו ישראל לעמוד במרדם, ולא יפנו לתקן את מעשיהם הרעים, אז יתקיים "ונטמתם", יטמא אותם הקב"ה בעולם העליון כפי שדרשה הגמרא, ולא יוכלו עוד לשוב בתשובה. ולכן נחסרה האות ה' מהתיבה הסמוכה ונאמר "בם", ולא נאמר "בהם" כשם שנאמר בהטמאות הראשונה שבפסוק, כי בתחילה עדיין היה באפשרותם לשוב בתשובה הנרמזת באות ה', אולם משהרבו להרשיע לא יניח להם הקב"ה לעשות תשובה.

ובעניין זה שהחוטא חטאים גדולים ומתמיד בהם אין מספקים בידו לעשות תשובה, מצינו לרבינו החתם סופר (פרשת בא, מ"ז), שכתב לפרש את דברי ה' אל משה כאשר שלחו אל פרעה: "ויאמר יהוה אל-משה בא אל-פרעה כי-אני הכבדתי את-לבבו ואת-לב עבדיו למען שתי אתתי אלה בקרבו למען תספר באזני בנך ובן-בנך את אשר התעללתי במצרים ואת-אתתי אשר-שמתי בהם וידעתם כי-אני יהוה." (שמות י, א-ב), וכתב החתם סופר כי הדבר אותו ציוה ה' שיספרו בני ישראל באוזני בניהם, הוא מה שהכביד ה' את לב פרעה ומנע ממנו לעשות תשובה, ומזה ילמדו כל ישראל לדורותיהם, שלא יעלה בדעתם לחטוא מעט על דעת לשוב בתשובה ולתקן את אשר עיוותו קודם שיענישם ה' המלך המשפט, כי כשם שהכביד ה' את לב פרעה ומנע ממנו לעשות תשובה כן יעשה ה' לאומר לעצמו אחטא ואשוב בתשובה קודם שאענש.

ונראה להוסיף על דברי קודשו

של החתם סופר, מכח מה שכתבנו לפרש בפרשתנו בטעם חסרונה של האות ה' בטומאה השניה, שנאמר: "ונטמתם במ". כי דבר זה נרמז גם במצות ה' לספר באוזני בני ישראל את אטימות הלב שנתן ה' בפרעה, וזה הוא הדבר שאמר ה' אל משה בציוי זה "אשר שמתני במ", שמגודל רשעותם נטל הקב"ה את האות ה' מהם, ואינם יכולים עוד לשוב בתשובה.

הקב"ה נותן כח לבעל תשובה לגבור על דברי חכמים שקבעו כי אין לחטאו תקנה

אולם עם כל זה על האדם לידע, כי אף אם עבר עבירות חמורות ביותר, שהכריעו חז"ל בכתביהם ובדיברותיהם כי אין עליהם תשובה, למרות זאת, אם ידרוש

האדם את ה' בכל לבבו ובכל נפשו ירצה ה' בתשובתו ויקבצו, אפילו הוא נידח מחמת חטאיו בקצה השמים. וכן מצינו להרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א בספרו פרי צדיק (פרשת מקץ, מאמר ב), שכתב כי שמע ממורו הרה"ק מאיזביצא מחבר הספר מי השילות, לפרש את הפסוק: "אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים". (שמאל ב, כ"ג, ג) כי צור הוא לשון שררה וכח, ונאמר בפסוק כי נתן הקב"ה כח לכל אחד מישראל להיות - "מושל באדם צדיק", כלומר שאפילו אם אמרו הצדיקים על עבירות קשות שהעובר עליהם לא תתקבל תשובתו, ימשול האדם החוטא בצדיקים ויזכה שתתקבל תשובתו. ולא רק על הצדיקים

מושל האדם בעניין זה אלא אף על הקב"ה, שאפילו אם יאמר הקב"ה בורא כל עולמים שלא תתקבל תשובת האדם שהרשיע הרבה, נתן ה' כח בבעל תשובה להיות: "מושל יראת אלוקים", שאם יתדפק האדם על שערי תשובה ויתמיד בבכי ונהי על חטאיו, יזכה שירצה הקב"ה בתשובתו.

והדברים בלשון קודשו של הרה"ק מלובלין: "גם בדברים שנאמר בזוהר הקדוש מרבי שמעון בר יוחאי שאינו מועיל תשובה חס ושלום, יש ממשלה להבעל תשובה לבטל זאת ולתקן. וגם מה שנאמר מפי הקב"ה, כעין בת קול שיצאה ואמרה "שובו בנים שובבים חוץ מאחר", אף על פי כן היה ביכולתו (של אלישע בן אבויה) לתקן על ידי תשובה, מפני שכן רצון ה' יתברך".

"וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי"

בהקמת המשכן נתקדש חלק הטבע שבעולם

לשם מה הרבה הקב"ה לברוא את העולם בעשרה מאמרות, הרי יכל לברוא את העולם במאמר אחד בלבד. ואמרו התנאים הקדושים כי ברא הקב"ה את העולם על ידי עשרה מאמרות כדי: "להפריע מן הרשעים שמאבדין את העולם שנברא בעשרה מאמרות ולתן שכר טוב לצדיקים שמקימין את העולם שנברא בעשרה מאמרות".

ונתקשו רבים מהמפרשים בהבנת הדברים הללו, כי הרי הקב"ה חפץ חסד הוא, ואף את הרשעים שבישראל חפץ הוא לזכות בדין, ולטהרם מכל חטאותיהם. ואם כן מדוע הרבה ה' את יגיעתו בבריאת

השכינה על המשכן היתה כאותה השמחה שהיתה לפניו ביום עשותו ארץ ושמים, שהרי אם בשני הימים אותה השמחה היתה, ודאי שיש קשר ביניהם.

הרבה הקב"ה לטרוח בבריאת העולם כדי להרבות את שכר בני האדם

ונראה לבאר את השייכות בין שני הימים האלו, על ידי שנפרש את דברי התנאים הקדושים במשנה בפרקי אבות (ה, א), שעסקו בהבנת הדרך בה ברא הקב"ה את העולם. מצינו שהקב"ה ברא את העולם על ידי עשרה מאמרות שנאמרו ממנו יתברך, ושאלו התנאים הקדושים

פרשת שמיני ברובה עוסקת במאורעות שאירעו ביום בו השרה הקב"ה את שכינתו על המשכן. וכמה מעלות טובות היו לאותו היום, כי ביום זה התקיים רצונו של הקב"ה שבעבורו ברא את העולם, שיהיה לו יתברך בית, דירה בתחתונים בין בני ישראל, כך שכל ישראל יוכלו לבא אל בית תפילתו לראות, להראות ולהשתחוות לפניו. ועל אותו היום אמרו חז"ל בגמרא במסכת מגילה (י): "תנא אותו היום שמחה גדולה היתה לפני הקב"ה כיום שנבראו בו שמים וארץ", וראוי להעמיק בדברי חז"ל האלו ולהבין מדוע השמחה ששמח הבורא יתברך שמו ביום השראת

העולם רק בשביל שיוכפל עונש הרשעים, הרי אם היה הקב"ה מתייגע פחות בבריאת העולם, ובורא את העולם במאמר אחד, היה חרון אפו על הרשעים קטן בהרבה, והיה יכול בנקל לשוב ולקבלם.

כמאמר "בראשית" נברא היסוד לכל הבריאה

ונראה לענות תשובה על שאלת המפרשים, על פי הדברים שהביא עט"ר כ"ק האדמו"ר שליט"א מספר פעמים בכתביו הקדושים, מדברי גדולי מפרשי התורה בתחילת פירושה לתורה על הפסוק: "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ" (בראשית א, א), ובין הכותבים את היסוד הזה נמצאו רבינו בחיי, הרמב"ן, האור החיים הקדוש, ועוד רבים. ודברי קודשם הם כי אף על פי שהמתבונן בתולדות השמים והארץ בהבראם כפי שנכתבו בפרשת בראשית, ישיג בדעתו כי בעשרה המאמרות שאמר הקב"ה במשך ששת ימי בראשית, ברא הקב"ה בכל יום דבר חדש, שלא היה קיים קודם למאמרו בבריאה, וכך נברא העולם כולו. באמת אין הדבר כן, אלא דרך בריאת העולם היתה שביום הראשון לבריאה במאמר הראשון "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ", ברא הקב"ה כח מחיה דק ביותר, שהוא אינו נראה לעין האדם כלל, ואותו הכח נקרא בלשון יונוני כח היולי, ואותו הכח הוא המחיה את כל הנבראים, והוא לבדו נברא ביום הראשון, ובימים הבאים לבריאת העולם בכל יום אמר הקב"ה מאמרים נוספים על מאמר בראשית, ובמאמרים הנוספים שנאמרו ברא הקב"ה את המעטפת וההלבשה הגשמית לאותו

כח מחיה, והדבר הגשמי שעוטף לאותו כח מחיה הוא הנראה לעיני בני האדם.

ונמצא כי היסוד לכל הבריאה כולה נברא ביום הראשון לבריאה במאמר "בראשית", אך עדיין דבר לא היה נראה לעין בשר, ובתשעת המאמרות שנאמרו אחרי כן נבראו הדברים הגשמים שכן נראים לעיני האדם.

ועל פי היסוד הזה כתבו מפרשי התורה לפרש את הפסוק: "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ", כי גילתה התורה הקדושה בראשית דבריה כי היסוד לכל העולם כולו נברא במאמר: "בראשית ברא אלוקים", והיסוד לשני חלקי העולם נברא במאמר זה, "את השמים" – את הכח המחיה לכל חלק הבריאה המוגדר כשמים. "ואת הארץ" – את הכח המחיה לכל חלק הבריאה הנקרא "ארץ". והארכי המפרשים לפרש על פי היסוד הזה פסוקים רבים בפרשת בראשית.

הקב"ה מסתתר בכל דבר בבריאה

והמעין בדבריהם ובדברי תלמידיהם של אותם מפרשים שכתבו כן, ישכיל להבין כי אותו כח מחיה הטמון בתוך כל הברואים, הוא חלקו של הקב"ה שניתן בכל דבר בבריאה, כי הוא יתברך המחיה את כולם, ואם לא היה משפיע בטובו על כל אחד מהנבראים בכל רגע היה העולם חרב.

והקב"ה טמן מעצמו בכל אחד מהדברים שנבראו בעולם. מהדברים רמי המעלה, ועד הפחותים ביותר. וכן מצינו להרה"ק מצ'רנוביל זיע"א בספרו

"מאור עינים" (פרשת בראשית), שכתב לבאר עניין זה בהרחבה, והוסיף כי אפילו בקרקע העולם הנרמסת תחת רגלי כל חי, מוסתר אורו של הקב"ה, וכתב כי רמזו לזה חז"ל בדבריהם במסכת סנהדרין (ע"ד), שאמרו: "אסתור קרקע עולם היתה", וידוע כי שם אסתור רומז על קל המסתתר, כמו שאמרו חז"ל במקום אחר (חולין קל"ט), "אסתור מן התורה מנין דכתיב" (דברים ל"א, י"ח) "הסתור אסתיר פני", ובדבריהם "אסתור קרקע העולם היתה", רמזו כי אפילו בקרקע העולם נמצא בהסתור אורו הגדול של הקב"ה.

ועל ידי הקדמת הדברים האלו אפשר יהיה לבאר את דברי התנאים הקדושים בפרקי אבות (ה), ששאלו לשם מה טרח הקב"ה בבריאת העולם יותר מהנצרך ואמר עשרה מאמרות, בזמן שיכל לברוא את העולם במאמר אחד. ופירוש דבריהם הוא כי לכאורה מוטב היה אם היה הקב"ה בורא את העולם במאמר בראשית בלבד, ולא היה מסתיר את חלקו בבריאה בתשע מאמרות שנאמרו אחרי כן, שהרי הם יצרו את כוחות הטבע המסתיר את חלקו של הקב"ה. ואם היה נראה לעין כל חלק ה' שבכל דבר, ודאי היו בני האדם זהירים הרבה יותר מהחטא, והיו מקפידים לקיים את רצון ה', ולא היה בפיהם כל טרונגיה על הנעשה עמהם, שהיו יודעים כי מה' היתה זאת ומאיתו לא תצא הרעה.

נברא העולם בעשרה מאמרות כדי להקל את עונש הרשעים

והשיבו התנאים הקדושים כי הטעם

להסתרת חלקו של הקב"ה בתשע מאמרות הטבע הוא "להפרע מן הרשעים", כלומר להפרע מהם בדרך של חסד ורחמים, כי אם לא היה קיים הטבע המכשיל את בני אדם לטעות אחריו ולהאמין בו, אזי לא היתה אף סניגוריה על הרשעים, והיו יורדים אל באר שחת, ולא היה ה' יכול לעשות עמם צדקה ומשפט. אולם מעת שהסתיר הקב"ה את חלקו על ידי הטבע הרי יש לדונם לכף זכות שמראה עיניהם גם להם לחטוא.

ועוד אמרו התנאים הקדושים, כי בהסתרת חלקו של הקב"ה במחיצת הטבע מושגת מטרה נוספת: "לתן שכר טוב לצדיקים שמקימין את העולם", כי מכיון שהצדיקים מתנסים בניסיון תמידי, שלא לתור אחר מראה עיניהם ולהאמין בכוחות הטבע, הרי יתרבה שכרם, כי כגודל הניסיון כך גודל השכר שמשלם הקב"ה לעושי רצונו.

כמשכן שרתה השכינה גם על הטבע

ועל פי כל הנזכר נוכל להבין את דברי חז"ל, שאמרו כי ביום הקמת המשכן היתה שמחתו של הקב"ה, כאותה השמחה שהיתה לפניו ביום שנבראו בו שמים וארץ. כי הנה בעשית המשכן נוצרה מציאות חדשה בעולם, שלא היתה כמותה מאז יום הבריאה. שעד השראת השכינה על המשכן לא מצינו ששרתה השכינה על דבר טבעי וכולו נעשה קודש. אולם ביום הקמת המשכן התקדשו דברי החומר בקדושה גבוהה, שהכסף והזהב ושאר החפצים שנידבו ישראל למשכן, התקדשו בקדושתו

של הקב"ה, והיתה נראת הימצאותו של הקב"ה על כל אותם חלקי המשכן, והרי זה שחלקו של הקב"ה נמצא בכל דבר נתפשט גם אל חלק הטבע, ושוב לא היה הטבע שנברא בתשעה המאמרות מסתיר את חלק הקב"ה שנברא במאמר "בראשית". ולכן שמחתו של הקב"ה ביום הקמת המשכן היתה כשמחתו ביום הראשון לבריאה, שבו נאמר מאמר "בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ", קודם שהוסתר חלק ה' על ידי מאמרות הטבע.

ובזה אפשר יהיה לפרש כמה מהדברים שאירעו באותו יום הקדוש לאלוקינו.

בהתקדשות הטבע ניגלה כי "טוב ה' לכל"

בראשיתה של הפרשה נכתב כי באותו היום נקבצו ובאו אהרן ובניו וכל בני ישראל אל חצר אהל מועד. ובאותה השעה אמר משה רבינו אל כל בני ישראל הנצבים לפניו: "זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה תַּעֲשׂוּ וַיֵּרָא אֵלֵיכֶם כְּבוֹד יְהוָה" (ויקרא ט', ו'). ויש להבין מה היא לשון "כבוד ה'", שבה בחר משה לכנות את השראת השכינה על המשכן. ונראה לבאר כי הנה ידוע שהלבושים בהם מתכסה האדם נקראים גם מכבדיו, כפי שמסופר בגמרא במסכת שבת (ק"ג), שרבי יוחנן היה קורא למלבושיו מכבדיו. ועל פי זה נבין מה הוא לשון "כבוד ה'", שבה תיאר משה איש האלוקים את התקדשות המשכן. כי הנה הקב"ה הסתיר עצמו בתוך הטבע כפי שכתבנו, ועל כן הטבע נקרא מלבוש להקב"ה. וזה הוא שאמר משה אל בני ישראל

שיכינו עצמם, כי בהתקדש המשכן וכליו: "וירא אליכם כבוד ה'", כלומר שמלבושי הטבע שהם נקראים מלבושיו ומכבדיו של הקב"ה יראה אליהם הקב"ה גם מהם, ולא תהיה הסתרה עוד.

ועל ידי ההתגלות הזאת ניגלה לכל ישראל כיצד כל מהמורות ותלאות חייהם לטובה היו, והדברים הפוקדים אותם ונראים כרעים, טובים הם ורק הכבוד, מלבושי הטבע הם שמסתירים את הו"ה-הרחמים שבדבר. ולכן כאשר ראו את כבוד ה' נאמר: "וירא כל העם וירנו ויפלו על פניהם" שהיו מרננים ושמחים שנגלה אליהם טובו וחסדו הגדול של הקב"ה, הנמצא בכל דבר.

ועוד יש לומר כי מכח התגלות זאת היה באהרן הכהן את תעצומות הנפש לידום על אובדן שני בניו הצדיקים נדב ואביהוא, שלא בכה עליהם ולא כאב את מותם כלל, כי השיג אהרן בדעתו, מכח התפשטות ה' בטבע והסרת הסתרות, כי חסד גדול נעשה עמו גם בדבר הקשה הזה.

לא הושלמה עבודת קורבן ראש חודש הראשון

ועוד יש לפרש על פי היסוד הזה את המסופר בפרשה בדבר קורבן ראש חודש שהוקרב באותו היום. כי יום חנוכת המשכן היה יום ראש חודש ניסן, ובאותו היום הקריבו אהרן ובניו שלושה שעירי חטאת, שעיר חטאת אחד היה מאת העם, שעיר החטאת השני היה קורבנו של נחשון בן עמינדב נשיא לשבט יהודה, ושעיר החטאת השלישי היה קורבן ראש חודש, אותו היו

לא קיבלה על עצמה שדבר זה הוא לטובתה. והשי"ת מקיים בעצמו את כל דיני התורה, והנה חוק התורה הוא שאפילו אם יודע האדם בעצמו שלא חטא למקום, צריך הוא לטהר את שמו שלא יהיה בלב איש עליו קפידה וקטרוג, ודבר זה נתבאר בירושלמי (שקלים ג, ב). ולכן ביקש הקב"ה שיביאו עליו כפרה על שמיעט את הלבנה, כי לא התפיסה הלבנה על מיעוטה.

אולם ביום השראת השכינה על המשכן שבו התגלה הטוב שבכל מעשי ה', גם הלבנה השכילה להבין את הטובה שעשה ה' במיעוטה, ולכן לא היה כל צורך להביא כפרה על הקב"ה באותו היום. ולכן מהשמים סובבו שלא תושלם עבודת קורבן ראש חודש באותו היום, כי באמת לא היה נצרך הקב"ה לו.

ה' כפרה על מיעוט הירח

ונראה לומר כי הנה אמרו חז"ל במסכת חולין (חולין ס'), שהבאת קורבן ראש חודש היא בשביל לכפר על הקב"ה. כי בבריאת העולם ברא הקב"ה את החמה ואת הלבנה בגודל שווה, והתלוננה הלבנה כי אי אפשר לשני מלכים לשמש בכתר אחד, ומוכרח שיהיה גדול וקטן, ולכן הקטין הקב"ה את הלבנה עצמה. ואף על פי שהשתדל הקב"ה לפייס את דעתה של הלבנה במתנות שונות לא נתרצתה, והיה בליבה כאב גדול על הקטנתה. ולכן ביקש הקב"ה מבני ישראל שיביאו בעבורו כפרה את קורבן ראש חודש לכפר לו יתברך על צערה של הלבנה.

והנה בוודאי מה שעשה ה' בהקטנת הלבנה היה זה לטובתה, אולם היא

מקריבים על גבי המזבח בכל ראש חודש.

ומספרת התורה הקדושה כי את שני שעירי החטאת, האחד שהיה של העם, והאחד שהיה של נחשון, הושלמה עבודתם על ידי אהרן ובניו ולא אירע בעבודתם שום שגיאה ואונס. אולם את קורבן ראש חודש לא הורידו בני אהרן מעל גבי המזבח ונשרף כולו, ולא היה אפשר לסיים את עבודתו באכילה כפי שצויה עליהם משה. שהיה עליהם לאכול חלקים בקורבן ועל ידי אכילתם תושלם עבודת קורבן ראש חודש, ותעשה כפרתו. ונמצא שזמן השמים סובבו שלא תושלם עבודת קורבן ראש חודש הראשון, וצריך להבין מדוע עשה הקב"ה כן.

ביום הקמת המשכן לא הוצרך

דראה אור לקראת
חג הפסח הבא עלינו לטוב

"זכרו תורת משה עבדי"

הספר השני בסדרת זיואל משה

פירושים ומאמרי מוסר על דברי איש האלוקים
משה רבינו בספר דברים - משנה תורה
על הפרשיות
ואתחנן - עקב
ממעינו הנובע של
רבי **זואל משה רפאל פינטו**
בן לאדמו"ר הרי"ף
רבינו **יאשיהו יוסף פינטו שליט"א**

יוצא לאור ע"י מכון תורת יאשיהו
03-792-2548